

Cōmentaria reuerendi in christo

patris domini Joannis de turre cremata ordinis
fratrum predicatorū: Sabinenſis epiſcopi: ac ſa-
croſancte Romane eccleſie preſbyteri Cardinalis
meritiſſimi tituli ſancte Marie trans Tyberim:
vulgo dicti ſancti Sixti: Juris pontificij: ac ſacre
Theologie Interpretis acutiſſimi: ſuper tractatu
de Conſecratione: hand ſine eractiſſimo labore re-
cognita ꝓ Juris vtriuſq; famoſiſſimū profeſſorem
dñm Nicolaum boberium: regium conſiliariū: et
ſenatus burdegalenſis preſidem: qui additiones
edidit: et ſummaria añ capitula: et paragraphos
apponi curauit.

Cum gratia et privilegio.

Conferendi in Christo patris dñi Joannis de turre cre- mata: ordinis fratrum predicatorum: Sabiniensis episcopi: sacrosan- cte romane ecclesie presbyteri Cardinalis: tituli sancte edua- rie trans tiberim: cuiusmodi cardinalis sancti Digni com- mentaria super tertia parte decreti: que inscribitur de coepta- tione dñi Spiritus: feliciter incipiuntur.

Proemium.

Beatus magister Nicolaus pon- tifex maxime libri decreti q- uamvis sanctorum patrum auctoritatibus rutilantibus splendet lucernis proficiens: di- cti cōcurreret: qui cō quōto salutarum p̄fundior est: tanto cōmmentatores in pluri- bus passibus inibi non pla- cissent: libri ipsius longa il- lustrum theologicōrum magis sine studio occurrit: anu- lis me amicus asstringentibus: quāvis supra viros effect poss- dendo: qd̄ petebat: expositio: sicut libri sub speculo qd̄ p̄- lū- minis est: et dicit scientia: . sicutq; veritatis: omnis studij mei brachij: p̄pletus sumere et sanctitati tue rē gratū efficiere: Exordium igit a distinctionibus. et usq; ad octavam lucubran- do perueni: tandem p̄fectus ut video: malitiae senioribus: qd̄ multis implicatus: et simul metā operis tanti posse p̄tinge- re: quare dimisso qd̄ conceptū ordine p̄suasus quocq; amio- rū p̄silio ad scribēdū super tertiā ipsius p̄tē libit: que s̄ de cō- secratione uic p̄tulit. Quod qd̄ nec absurde feci. Est est. tra- ctatus iste et p̄gruentior ecclesiasticis: et mihi ad scribēdū. Sa- cilio: affinitate scientie: quam p̄ticeo. quibus efficiendis ve- lissent qd̄ dicitur cōia cibus ab altitudine rerū theologicarū mutata: abstrahitur labore hoc defunctus nō quātū des- buit: qd̄ quātū potuit p̄ viribus meis: et effem qd̄ p̄dilem non nullis: ecce id p̄pletū sanctitati tue p̄ sumā ip̄i p̄p̄lice sedes amplitudine coarctatā emendandāq; trado. p̄tē: ut pontifici solam: et alteri arbitrio: qd̄ magis in his studiis p̄pter et ingenuū p̄p̄ricatē et sapientiā singularē vendicā auctorita- tē: id ip̄i subijctis. dignet igit beatitudo tua: quousq; opus totum opitalante deo absolute: hanc p̄tē tanta gratulandē suscipere: qd̄ta deuotione sanctitati tue offerat. quā dementissi- mus deus ad sanctū scilicet ecclesie sue regimē longēuo con- seruare dignetur. amen.

Proemium.

- 1 Homo non potuit reparari: nisi deus ad hominem ve- nisset de celo.
2 Samaritanus interpretatur custos.
3 Licitus si apothecarius sine vnguentis.
4 Sacramentum quid sit.
5 Sacramenta ecclesiastica comparantur turri triplici de cā.

Bera mea si

ut turris. canticorum. viij. verba sunt ad istam sancte matris ecclesie: in sacrovan- sionū cōmendationē deo- ter assumunt: de quoq; sum- mis atq; p̄cipuis in hac ter- tia pte decreti magister gra- tianus agit: tanta profecto fuit humani generis labor: et gratias egredidinis: quā- et lugubri p̄maricatione: protoparentis inuidia diaboli in- stigantis inarrit: et nullū saluti remediū: nisi medicus ipse ac creator deus ad hominem veniret de celo. inde dicitur p̄p̄tē rā egredis in humani generis p̄sona clamans inquit. ps. vi. miserere mei dñe qm̄ instruus sum: sana me dñe qm̄ p̄tēta- ta sunt oia ossa mea. quare oipotēs ac dementissimus ipse dei filius oia plena: ac oia p̄tinens: equalis p̄ oia patri: et in vna ex ipso et cō ipso p̄sempernus essentia oem solūte benigni- tatis superabundantiā egredis: venire in terrā dignatus est et p̄ assumptionē nēc humanitatis languētū homini appropi- uā: medicamenta illi efficacā confecit: p̄stititq; salutis. hu- ius aut celestis medici inenarrabilis gratia: et ineffabilis af- fluentia pietatis erga egrotū hominem in figura luc. p. scribitur vbi ipse medicus in parabola loquēs ait. homo qd̄ descen- debat ab hierusalē in hierico: et incidit in latrones: qd̄ et eg-

polauerūt eū: et plagis appositis abierunt seminum relicto: que vidēs samaritanus qd̄ misericordia motus: et appropiū- quās alligasse s̄ vulnera eius fundens oleū dicitur qd̄. hō iste vt dicit gl. plus adā intelligit: bonam gñis p̄: qd̄ ab hierusa- lē descendisse describit: qd̄ ab innocētiā et iustitiā originali sta- tutū quo sine creatura a tranquillitate pacifica. Quasi de angelica gandio: sublimitate p̄aricationis sue merito de pulvis descendit in hierico. In multiplicē defectū ac miserias gñis p̄s vna agitat: qd̄ demū a deo d̄ relicto: ac tute p̄- dio delitunas incidit in latrones: in p̄tē angeloy noctis: qd̄ se transfurāt in angelos lucis. in quos nō incidisset nisi mā- dati celestis d̄ cuius sponte se fecisset obnoxii. Qui spoliātes cū indumentis gratie sp̄ualis: innocētiā ac immortalitatis: qd̄- bus in sua creaturā d̄ otatus fuerat: vni era intulerūt: qd̄- bus integritas humane nature est violata: abierūt feminino res- luto: qd̄ miser hō diuina spoliatus: gratia et p̄uilegio: quo possidebat immortalitatis egrotus stans mortē incurrit aie: et mo- riedi p̄tē necessitate in corp. hunc tunc spoliatus et misera- biliter vulneratū sacerdes et leuia p̄tercessit dicuntur: quia sacerdotij et ministerij veteris legis h̄ per legis secreta mis- di languentis vulnera cognoscere poterunt: nō tū curare: qd̄ ip̄ possibile erat vt ait ap̄s ad hebr. cō. iij. Sanguine b̄rcōm aut tan oem auferi p̄cū Samaritanus aut qd̄ castos interper- tat deo filius est: qd̄ solus potēter custodit ingra illud p̄p̄tē in. ps. xxxvi. Nisi dñs custodierit ciuitate: frustra vigilet qd̄- stodit eā. qui aduenient tpe in quo diuini consilij altitudo curandū humanū genus dispōnerat: ad b̄c sanā dū egro- tū vltimū medicū olem ope delitū: et illa qd̄ de sursum hierusalē descendit: iter vte p̄ticeo arripit: venit secus eū qd̄ vulneribus inflictiis tabescebat. In similitudine hōm: et habitu inuitus vt hō. p̄bil. ij. Compassionis nre suscepēs simillimus et misericordie fact⁹ est collatus vicinus. Et apo- ptans alligauit vulnera eius p̄tā remittendo. oleū sup eum dens et vinū sacroū illi medicinā p̄ficis salutarē de quo ecc. xxxviij. de vnguentariis sive apothecariis p̄fecto dei filio est testis ep̄o ois n̄: qui ol gratia plenissimus atq; vniuersa rī virtutū odoramentis redolentissimus: vt pote in quo habet ois plenitudo diuinitatis. colo. ij. Et que deus p̄ p̄son- foribus suis oio sanctitatis et grade perungit. ps. cxx. Con- fecit pigmenta suauitatis et vinctōes sanitatis salutaris sacra- mēta: d̄ oia qd̄ sunt p̄ticea dei pigmenta suauitatis dicit tur. glo aut qd̄ medicamēta sunt ad sanā dū egrotū vinctōes appellātur sanitatis. vñ p̄p̄tē qui sanat contritos corde: et alligat p̄tices eorū. ps. lxxvi. vbi gl. inquit. alligamenta hōi sunt p̄ticea sacra: quibus interim consolationem habemus. Quare cū sacra sub tegumento rerū sensibilibus instar vberum lac consolatricis diuine gratie cōtinent: nil p̄fecto rectius p̄ vbera ecclesie: qd̄ salutaris ipsa cūctē sacra accipiēdū venit in verbis p̄p̄tice. cum ex eius p̄sona h̄. vbera mea sicut tur- ris in quibus quidē verbis ps beo de factis quā celesti magi- stro ep̄o iēsa sanatore nostro: in quo sunt oēs thesauri sapie- tie et scientie dei. ad colo. ij. nos adiuuāte exponēdā aggre- dimur: a duobus p̄mēdā. primo a cōtinentia salutaris inflic- ticeo qd̄ sacra ipsa vber nre describūt. s̄ o ab eminentia singularis excellētiē in hoc. qd̄ turri p̄parant. Continētia aut salutaris influente ip̄soy sacroū ecclesie ex ea nobis pte clare monstrat: qd̄ ipsa vt pote vasa medicinalia gratiā ac vir- tute p̄tinent atq; sanctificantem. itā ingra beati ang. sniam et habet. i. in. c. signū. di. ij. Sacramentus s̄ inuisibilis gra- tie visibilis forma: ita vt ip̄suis imaginem gerat: et cōstitat. diffinitur insuper sacm ingra eundem ang. Sacramentū est in quo sub tegumento rerū visibilibus diuina virtus salu- tem secretus operatur. merito ergo mater ecclesie sacramen- ta ipsa vbera sua vocat. Quare sp̄sno sponam ab vberibus p̄mēdans ait cas. iij. Quā pulcre sunt mame tue. gl. pulere ad consolationem infirmorum et sustentationem paruuloy. Et sequit pulcritudo sunt vbera tua. i. vtilioza vino. i. quibus/ chos terrenis: sive carnalibus medicamentis. Secundario cō- mēdant ipsa sacra ab eminentia singularis excellētiē in hoc: qd̄ turri cōparantur cū s̄ vbera mea sicut turris. vbi cō- siderandū: qd̄ triplici de cā sacramenta ecclesiastica compa- rantur turri. Primo ratione dignitatis: et eminentie: quā p̄ferantur sacramentis legalibus. hec quippe gratiam non conferebant iusticiam. vnde ap̄s ad gal. iij. ea egrotā et in firma vocatōe qd̄ vt dicit gl. nō p̄fecte iustificabāt. sacra autē nōne legis gratiā continēt. vnde efficitur dicitur qd̄ figurat vnde ang. de v̄tia boni sacramētoy loquens super ps. lita inquit. sacramentoy alia sunt sacra dantia salutem: alia pro- mittētia saluātem: sacra nōi testamētis dant salutem. sa- cramenta veteris testamētis promiserūt saluātem. Cō- cūdo sacramēta ipsa merito turri comparant: qm̄ nō solū

Spoliatus... de causa...

Can. viij.

Augusti.

Augusti.

omnes veritatem. tum quia a veritate. i. filio: qui est veritas. io. ig. procedit. sc. dicere] secunda pars declarat quare eus dicit loquitur [egponit]. i. inspiro [non sc. sed fin formas inco] potatum rerum]. i. angelorum: in quibus superioribus locutione inferiorum illuminatione quedam est. vnde super illud. i. corin. gij. si lingua hominum et angelorum dicit. q. locutiones angelorum sunt illuminationes: quibus superiores illuminant inferiores: ita loqui de hominibus aut angelis non est: nisi illuminare: siue inspirare: vel reuelare veritatem. vnde grego. scdo moralium dicit. q. deus ad angelos loquitur eo ipso: q. eorum cordibus occulta sua invisibilia ostendit [liquidu] tertia pars. i. manifestum [dicere patrem et filium audire] vel eductio filium loquentem et audientem patres] fm illud io. gi. ego sciam q. semp me audis [eiusdem nature est patrem et filium et in patre et in filio est conegus et coio]. i. q. sunt eiusdem nature: et eiusdem voluntatis. ¶ Sed qnd dicit hic didymus: q. hoc sit liquidum. i. clarum: q. dicere patrem et filium audire sit eiusdem nature esse patrem et filium: et eiusdem voluntatis: cum hoc videat obscurum valde. Sed dicendum: q. vix dicit apud intelligentes. cum est in dinimo nullam accidens esse possit propter summam simplicitatem: nec aliquid de nouo audire propter summam eius immutabilitatem necesse est: vt sapientia siue scientia patris et filij sit eorundem nature siue essentia. dicere ergo q. patris et filij sit vna sapientia: et vna scientia: qd importatur cum dicitur. pater dicere: et filius loquitur: e conuerso idem est: ac si dicatur. q. pater et filius sint eiusdem nature: et eiusdem voluntatis [spiritus sanctus] et dicitur. ar. guit: q. spiritus sanctus etiam eiusdem sit nature: et voluntatis cum patre et filio ab eis procedens [spiritus veritatis] io. gvi. [sapientie] i. i. q. [nd potest audire a filio qui nescit] vt de nouo dicatur sub eo suscipere aliqua: que ante non nouerat. cum ipse. i. spiritus sanctus [hoc ipm idem sit quod pro

Gregorius

Questio.

feritur] id est spiratur a filio id est procedens deo de deo: spiritus veritatis procedens a veritate: et consolator manens de consolatore id est a filio. vnde io. an. ig. dicit christus et alium paraclitum dabit vobis [deniq] iam ostendit q. etia sit eiusdem voluntatis [scriptum est] io. an. xvi. [non enim a femer] ipso loquitur] sicut non est a seipso: sed a patre et filio [sed si] out audit ita et loquitur] summi audire est esse a patre: et filio [saluator] ait io. an. v. sicut audio et iudico non potest enim obliqua voluntas filij a voluntate patris [Et alibi] in eodem tamen capitulo sed ante [a se] quia sicut essentiam non hys a se sed a patre: et cum filius sit eiusdem virtutis et potestatis: sicut essentie cum patre necessario operatur quicquid operatur: hoc est quod sequitur [nisi que viderit pater familias] id est omne opus facit quod agit pater. Et sic est finis. p. quo sine fine sit benedictus dei et hominis filius dñs et redemptor noster i. c. n. s. amen.

Deo gratias.

Explicit opus domini Joannis de tarre cremata presbyteri cardinalis tituli sancte marie trans tyberim: sancti sigi vulgariter nuncupati: ordinis predicatorum super tractatu de consecratione. quod Lugduni Joannes de ionnelle dictus pisoni mense ianuario anno domini m. cccc. lxxv. quinquagesimo vigesimo a romano calculo imprimebat.

Registrum.

aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. gg. Omnes sunt quaterni.

